

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมพลังอำนาจภาคประชาชนและนำเสนอ แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเสริมพลังอำนาจภาคประชาชนด้านความเป็นประชาธิปไตย โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่กรณีศึกษาที่มีปัญหาผลกระทบจากโครงการของรัฐ 2 แห่ง ในจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์ สร้างเป็นแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเสริมพลังอำนาจภาคประชาชน และตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัยพบว่า

1. พลังอำนาจภาคประชาชนก่อตัวเกิดขึ้นมาจากภายในชุมชนไม่ใช่จากภายนอกนำเข้าไป ไม่ว่าผู้จุดประกายการเรียนรู้จะเป็นคนภายนอกหรือภายในชุมชนก็ตาม เงื่อนไขที่จำเป็นคือในชุมชนนั้นชาวบ้านต้องมีความพอเพียงพึ่งตัวเองได้ และมีผู้นำที่เสียสละ แต่ยังไม่เพียงพอ พลังอำนาจภาคประชาชนจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อชาวบ้านในชุมชนมีฐานความรู้ มีมโนสำนึก และมีการกระทำร่วม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดได้จากการเรียนรู้ ผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมพลังอำนาจภาคประชาชนด้านความเป็นประชาธิปไตย คือ ผู้นำชาวบ้าน นักพัฒนาองค์กรเอกชน และนักวิชาการทั้งในและนอกชุมชน

2. กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมพลังอำนาจภาคประชาชนด้านความเป็นประชาธิปไตย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การรับรู้และสร้างมโนสำนึก 2) การรวมกลุ่ม เรียนรู้ แสวงหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหา 3) การร่วมกันดำเนินการ 4) การประเมินผลการดำเนินการ เลือกสรร ปรับปรุงการดำเนินงาน 5) การสร้างความรู้ใหม่ โดยบูรณาการความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้าน และบูรณาการเข้าสู่ชีวิต

3. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเสริมพลังอำนาจภาคประชาชนด้านความเป็นประชาธิปไตยควรยึดหลักการศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และเชื่อในศักยภาพของมนุษย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วม และกำหนดชีวิตของตนเองและชุมชน ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนควรร่วมมือกันจัดการศึกษาที่มีการเชื่อมโยงกันทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ภาคประชาชนควรได้รับการสนับสนุนให้จัด โครงการการศึกษาที่มีเนื้อหาและกิจกรรมหลากหลายเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน การศึกษาในระบบโรงเรียนควรส่งเสริมการสร้างพลังภาคประชาชนตั้งแต่เยาว์วัย โดยเน้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การจัดกระบวนการเรียนรู้ควรเน้นวิธีการตั้งคำถาม การเสวนา การเรียนรู้ร่วมกัน โดยการปฏิบัติและการพิจารณาใคร่ครวญ

The objectives of this research were to analyze learning process of people sector empowerment and to propose education guidelines for people sector empowerment on democratization. Data were collected from two selected communities in Udonthani and Prachuap Khirikhan provinces. In-depth interview and non-participation observation were utilized for data collection. Expert judgement was employed to validate the proposed education guidelines for people sector empowerment on democratization.

Research findings were as follows:

1. People sector empowerment was developed precisely within its own community even though the learning inspiration may come from outside the community. This empowerment was developed in the community where self-reliance and devoted community leader existed. Such condition was necessary but not sufficient; it must become the people's knowledge, consciousness, and collective action, which could be enhanced by the learning process. The actors who took the crucial roles to organize learning process were the community leaders, the NGO members and the academics both in and outside of the community.

2. The people sector empowerment learning process on democratization consisted of five steps: (a) perceiving and developing conscientization, (b) group formation to analyze and solve exist problems, (c) cooperative implementation, (d) evaluating the outcomes (e) constructing and applying into their real lives through the integration of local knowledge, culture and wisdom with lessons learned in the community.

3. Education guidelines for people sector empowerment on democratization should honor human dignity and potentialities. They should aim at solving existing problems in the community. People could participate and determine their own lives and communities. Public, private and people sectors should take part in providing education which linked formal, non-formal and informal learning. Community members should be encouraged to carry out various education projects to solve their own problems. Formal education should empower people since they were young by constructing community-related curriculum. Problem-posing method, dialogue, interactive learning through action were strongly recommended.